

Násilí v rodině z pohledu zmocněnce poškozených

Mgr. Martina Houžvová

Domácí násilí zasahuje rodinu na celé řadě úrovní. Cílem násilného jednání je kontrola nad těmi, vůči kterým je škodlivé jednání směřováno. Domácí násilí se neomezuje jen na fyzické útoky. Ty jsou spíše jen pomyslnou špičkou ledovce. Prvnímu fyzickému napadení předchází často nenápadné testování a překračování hranic. Pachatel kontroluje další a další aspekty života své oběti¹⁾, která po čase žije v atmosféře permanentního strachu a nejistoty. Domácí násilí zasahuje všechny oblasti života oběti – sociální život, profesní uplatnění, rodinné vazby, ekonomickou situaci, sebehodnocení, sexuální život, zdravotní a psychický stav. Čím déle trvá, tím více oběť paralyzuje.

Neustálé ohrožení ovlivňuje schopnost dlouhodobě plánovat a promýšlet různé varianty řešení. Ohrožená osoba se zaměřuje jen na přežití „tady a teď“. Odchod z násilného vztahu je komplikován také jeho známým cyklem, kdy násilná osoba střídá období útoků s obdobími usmírování, omluv a ukázkového chování. Čím déle domácí násilí trvá, tím má větší devastující vliv na život oběti.

Dalším extrémně patologickým jevem v rodinách je pak sexualizované násilí, které často je průvodním jevem domácího násilí v rodině. Pokud se vyskytuje v rodině osamoceně, v praxi autorky tohoto článku to obvykle znamená, že oběť je nezletilá, nebo nezletilou v době páchání sexualizovaného násilí byla.

Do advokátní kanceláře přichází osoby se zkušeností s domácím a/nebo sexualizovaným násilím typicky v momentě, kdy se ohrožená osoba rozhodla soužití s pachatelem ukončit, případně pokud vyšlo najevo sexualizované násilí zaměřené na nezletilé děti v rodině. Právní služby pak budou zahrnovat téměř jistě oblast rodinného práva, tedy úpravu péče o nezletilé děti, stanovení výživného a v některých případech také rozvod a vypořádání společného jmění manželů. Popsané škodlivé chování však může naplnit skutkovou podstatu některého z trestných činů. V případě domácího a sexualizovaného násilí v rodině se nejčastěji jedná o týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 trestního zákoníku, týrání svěřené osoby dle § 198 trestního zákoníku, znásilnění dle § 185 trestního zákoníku, pohlavní zneužití dle § 187 trestního zákoníku a ohrožování výchovy dítěte dle § 201 trestního zákoníku.

Autorka tohoto textu se věnuje jak zastupování klientů v rodinněprávních sporech, tak poskytování právní pomoci obětem trestných činů. Situaci tak často řeší na obou „bitevních polích“, tedy u opatrovnického i trestního soudu.

Vyšetřování domácího násilí a/nebo sexualizovaného násilí v rodině má extrémní potenciál působit sekundární viktimizaci, tedy další a další negativní důsledky na život oběti v důsledku spáchaného trestného činu. Podle § 2 odst. 4 písm. c) zákona o obětech trestných činů jsou tak oběti týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 trestního zákoníku, týrání svěřené osoby dle § 198 trestního zákoníku, znásilnění dle § 185 trestního zákoníku automaticky oběťmi zvláště zranitelnými, což by jim mělo garantovat rozšířený rozsah práv. Mezi jedno z nejzásadnějších práv patří zastoupení zmocněncem – odborníkem na trestní proces a pomoc obětem. Jeho role v procesu je nezastupitelná. Poskytuje znalosti a oporu klientům, kteří se jednak v trestním řízení neorientují a také se v průběhu řízení musí vyrovnávat se značnou emoční zátěží.

Mgr. Martina Houžvová, advokátka

Trestní řízení přináší určitý stres téměř vždy. Pro přeživší domácího a sexualizovaného násilí to platí mnohonásobně více. Prvním důvodem nejistoty a obav je sama skutečnost, že klienti obvykle vůbec netuší, co je čeká, že má trestní řízení nějaké fáze a jak dlouho ta která zhruba trvá. Ocítají se tak v procesu, který se jim jeví jako bezbřehé bezčasí. Celé měsíce se jakoby nic neděje. Poškozený neví, co konkrétně policie dělá a zda vůbec něco dělá. Často tak má pocit, že orgány činné v trestním řízení nechtějí trestný čin řešit. Doba trvání přípravného řízení na policii však je dána řadou faktorů, kdy ne všechny může policie ovlivnit. Délku trestního řízení ovlivňuje v případech domácího a/nebo sexualizovaného násilí mimo jiné nutnost nechat vyhotovit znalecké posudky. Znalců psychologů a psychiatrů je pomálu. Ti, kteří vyhotovení posudku rovnou neodmítnou, mají dlouhé lhůty. Znalecký posudek je přitom podstatným podkladem pro vyčíslení náhrady nemajetkové újmy, kterou může poškozený žádat po pachateli. Znalci se totiž také vyjadřují k tomu, jaká újma na psychice vznikla. V případech, kdy je diagnostikována posttraumatická stresová porucha, jde dokonce o těžkou újmu na zdraví, což může ovlivnit i trestní sazbu, kterou je ohrožen pachatel.

Dalším problémem jsou nedorozumění ohledně opakovaných výpovědí. I v případě šetrného postupu policie se opakování zcela vyhnout nedá. Poprvé svůj zážitek oběť popisuje při oznámení trestného činu. Následuje podání vysvětlení ve fázi před zahájením trestního stíhání. Poté, co je trestní stíhání konkrétní osoby zahájeno, proběhne výslech takzvaně na protokol, tedy výslech po zahájení trestního stíhání dle § 160 trestního řádu. Takový výslech je použitelný jako důkaz v řízení před soudem. Místo opětovného výslechu svědka je tak možno pouze protokol při hlavním líčení přečíst. Pokud však je nutné, aby se poškozený k nějakým skutečnostem během hlavního líčení ještě vyjádřil, je opět vyslýchán, tentokrát soudem. Pro orgány činné v trestním řízení je to rutina, pro oběti je neustálé opakování již řečeného nesrozumitelné. Může vznikat dojem, že policie a soudy poškozeným nevěří, že poprvé vše nepopsali dostatečně nebo že se je snaží někdo nachytat.

V trestním řízení má pachatel řadu práv, která mu musí být zachována. Pokud už je zahájeno trestní stíhání konkrétní osoby, je nezbytné, aby tato osoba měla přístup do spisu a věděla, co a proč je předmětem trestního řízení. Jedině tak se může účinně hájit. Pachatel může při své obhajobě až na výjimky i lhát. Má samozřejmě také právo zvolit si obhájce, který pak může být přítomen výslechům svědků a samozřejmě zejména výslechu oběti. Ani rozsah práv pachatele v pozici obviněného však poškození často neznají a velmi nepříjemně je překvapí, co vše se o nich ze spisu obviněný dozvěděl. Zaskočí je přítomnost obhájce na výslechu. Extrémně se jich dotýká, když pachatel ve své výpovědi neříká pravdu a útočí na morálku, osobnost nebo psychický stav oběti. V případech domácího a sexualizovaného násilí jsou útoky pachatele velmi zraňující (jakkoliv se jedná o legitimní způsob obhajoby). Přeživší si po znásilnění čtou, že to vlastně byli oni, kdo to celé inicioval, že se sexu snad přímo dožadovali, že si nejrůznější násilné praktiky dokonce přáli.

Spis může obsahovat informace, které pro poškozené znamenají další trauma. Také výslechy svědků mohou být zraňující a ve prospěch pachatele. V případech domácího násilí jsou to často výslechy rodičů či sourozenců pachatele, kteří se snaží svého blízkého člověka chránit. Přátelé znají pachatele jako milého člověka, nedovedou si představit, že by něco takového udělal. V případech sexualizovaného násilí se může objevit obsah chatu oběti s pachatelem a možné předchozí náznaky zájmu nebo i jednoznačný zájem a popis praktik. I samotné prostudování spisu tak může přispět k další viktimizaci.

Výslechu poškozeného se zpravidla účastní obhájce. Samozřejmě bojuje za svého klienta. Policie prověřuje všechny skutečnosti v prospěch i neprospěch obviněného. Poškozený, který neměl u výslechu k dispozici svého zmocněnce, tak může odcházet s pocitem, že nikdo nebyl doopravdy na jeho straně. Často také neví o možnosti vzít si s sebou k výslechu důvěrníka, tedy kohokoliv, na koho spoléhá a věří mu – kamaráda, rodinného příslušníka, ale i pracovníka pomáhající organizace. Poškozený s sebou u výslechu tedy může mít hned dva „své“ lidi – důvěrníka a zmocněnce.

Samostatnou kapitolou je pak trestání domácího a sexualizovaného násilí. Tresty za domácí a sexualizované násilí jsou obecně nízké a podmíněné potrestání není výjimkou. V systému českého trestního práva je podmíněné trestání preferováno. Prvopachatelé většiny trestných činů mohou s podmíněným odsouzením téměř počítat. Zda je takový způsob trestání optimální, nepřísluší autorce tohoto textu posoudit. Jisté však je, že je tento způsob trestání v současnosti realitou. Trest pak může být poškozenými vnímán jako neadekvátní. Podmíněný trest se jim jeví tak, že pro pachatele se v jeho životě vůbec nic nezměnilo. Zatímco poškozeným změnil trestný čin život navždy, odsouzený pokračuje ve svém životě tak, jak jej doposud znal, a to i přesto, že byl uznán vinným.

Citelnějším zásahem do života pachatele tak může být povinnost uhradit poškozenému škodu a/nebo nemajetkovou újmu. Tuto povinnost může vyslovit již trestní soud vedle trestu. Tu však je potřeba uplatnit řádně a včas. Nárok musí být uplatněn ještě předtím, než je v prvním hlavním líčení ve věci zahájeno dokazování (§ 43 odst. 3 trestního řádu). Uplatněná částka musí být odůvodněna tak, aby o ní soud mohl v adhezním řízení snadno rozhodnout. Dokazování existence a výše škody a/nebo újmy nesmí podstatným způsobem protáhnout trestní řízení. Ve všech případech, kdy soud shledá, že není s to o nároku poškozeného rozhodnout sám, dochází k odkázání poškozeného, aby svůj nárok uplatňoval samostatně v řízení ve věcech občanskoprávních. Zejména vyčíslení nemajetkové újmy však vyžaduje hluboké znalosti této problematiky. Špatně vyčíslený nárok je odsouzen k neúspěchu u trestního soudu. Vyčíslování škody a nemajetkové újmy v případech domácího a sexualizovaného násilí by zcela jistě vydalo na samostatný článek. Podstatná však je skutečnost, že pokud není poškozenému v adhezním řízení jeho nárok přiznán, na civilní soud se obrací již jen zřídka. Roli zde hrají mimo jiné další náklady s takovým soudním sporem, ale zejména obava poškozeného z opakování celého řízení a z nutnosti opět vysvětlovat, co se mu stalo a jak jej to v životě ovlivnilo.

Problematika trestání sexualizovaného násilí a viktimizační potenciál celého trestního řízení byl dobře patrný na případu lesního dělníka, který se více než rok dopouštěl sexualizovaného násilí na nezletilé dceři své partnerky. Trestání sexualizovaného násilí je zatíženo excesy, jaký nastal i v tomto případě. V neposlední řadě pak je potřeba zmínit přístup Krajského soudu v Brně. Tento soud, který muži zmírnil trest, odůvodnil své rozhodnutí tak, že s ohledem na osobní a majetkové poměry, které obžalovaný popsal, došel soud k závěru, že v této krajní situaci je možno ještě poskytnout šanci, aby obžalovaný prokázal, že to jednání bylo zcela mimo jeho běžný způsob života a že se nebude opakovat.²⁾ Jednání, které mělo probíhat po dobu více než jednoho roku několikrát týdně, soud přes jeho četnost označuje za něco, co bylo zcela mimo běžný způsob života pachatele. Krajský soud po mediálním zájmu o tuto kauzu také „dovysvětlil“ své důvody pro uložení podmíněného trestu tím, že krátce předtím, než dovršila 16 let věku, sama iniciovala první intimní kontakt s obžalovaným. Opakovaně uvedla, že to byl její nápad, že to bylo z její hlavy, že ho svedla, a logicky vysvětlila své důvody, že se chtěla pomstít matce.³⁾

Soud zcela přehlédl, že se jednalo o reakce velmi mladé dívky, která se již v okamžiku iniciování kontaktu s otčímem nacházela zjevně v toxickém prostředí. Opět tak v rozhodování soudu zaznívá úvaha v tom směru, že oběť si za to, co se jí stalo, mohla vlastně částečně sama.

Soud také zcela nepochopitelně zohledňuje jeho majetkové poměry, kterými se pachatel před soudem zaklínal a apeloval na to, že žíví rodinu, že měli chudé Vánoce a že musel pro rodinu koupit auto jako náhradu za rozbité.⁴⁾ Argumentace výživou rodiny, jejíž nezletilou členku více než rok zneužíval téměř na denní bázi, zní přitom stejně absurdně jako v onom vtípu, kdy se vrah svých rodičů obhajuje skutečností, že je sirotek. Rodina, o kterou se pachatel dle svého tvrzení tak vzorně staral, navíc celou situaci popsala zcela jinak. Matka poškozené své setrvání v domácnosti s pachatelem odůvodnila bezvýhodnou ekonomickou situací, kdy se s dětmi nemůže ze společné domácnosti odstěhovat a pachatel také odmítá ze společné domácnosti odejít.⁵⁾ Ačkoliv dle znalce byla porucha na straně poškozené mírného charakteru, dívka se po vynesení rozsudku odvolacího soudu pokusila o sebevraždu. **Sexuální trestné činy v rodinách, jako byl například tento, mají společné jmenovatele, kterými je mocenská a autoritativní pozice pachatele ve vztahu k oběti, velmi malé možnosti oběti svou situaci změnit,** a právě kontrola pachatele nad celou rodinnou jednotkou, která je často ekonomického charakteru.

Také výzkum organizace proFem o. p. s. naznačuje nepochopení soudů, pokud jde o sexualizované násilí, jeho příčiny a důsledky. V rámci výzkumu bylo analyzováno 556 rozsudků vydaných mezi lety 2019 a 2020. Celým 80 % poškozených nebylo přiznáno žádné odškodnění. Za zmínku také stojí, že 50 % těch, kteří odškodnění obdrželi, dostalo částku nižší než 70 000 Kč. Jednou z příčin nedostatečného odškodňování je také skutečnost, že poškození v posuzovaných případech neměli právní zastoupení a svá práva neznali. Výzkum také potvrzuje, že úvahy Krajského soudu v Brně o údajných mírných následcích opakovaného znásilňování a vydírání na život oběti nejsou tak výjimečné, jak by být měly. Ve zkoumaných rozsudcích se podle výzkumu dále kladl důraz na následky činu na oběť. Velmi často docházelo ke zkoumání toho, zda jednání poškozené způsobilo posttraumatickou stresovou poruchu, a pokud nikoli, soudy mívaly tendenci snižovat význam dopadu činu. Nicméně rovnice, že není-li posttrauma, nejsou žádné následky a není újma hodná odškodnění, rozhodně neplatí. Příkladem bagatelizace újmy bez rozvoje posttraumatu může být dle citovaného výzkumu případ dívky znásilněné vlastním otcem, přičemž soud rozhodl, že pokud ho nemá a dokázala čin vytěsnit, znamená to, že poškozená touto skutečností není poznamenána. Takový přístup přitom ukazuje na neznalost traumatu a jeho projevů.⁶⁾

Popsané problémy, kterým bude klient v trestním řízení pravděpodobně čelit, lze zmírnit zapojením zmocněnce, tedy advokáta hájícího zájmy poškozeného. Služby advokáta jsou ale výdajem, který si nemůže každý dovolit. Oběti domácího a sexualizovaného násilí se mohou nacházet v překerní finanční situaci. Důsledkem domácího násilí zpravidla bývá také ekonomická závislost na násilném partnerovi. Po ukončení vztahu tak oběť nemá žádné úspory. Možnosti okamžitého výdělku bývají omezené, kdy důvodem může být skutečnost, že násilný partner práci dlouhodobě neumožňoval, oběť pečuje o velmi malé děti či se potýká s akutními psychickými problémy. Rovněž sexualizované násilí s sebou nese velmi vážné následky ve sféře psychiky. V případě nezletilých obětí pak je zřejmé, že vlastní prostředky ani mít nemohou. Jak už bylo shora uvedeno, na tyto oběti pamatuje zákon o obětech trestných činů a přiznává jim automaticky právo na právní zastoupení hrazené státem. V praxi by to pro advokáta tedy mělo znamenat, že své služby

pro klienta vyúčtuje dle advokátního tarifu, kdy výsledná částka mu bude proplacena ze strany státu. O této výsledné částce by neměly vznikat spory. Odměna advokáta by měla být počítána dle předem jasných ustanovení advokátního tarifu. Do roku 2021 byla odměna za jeden úkon právní služby limitována, a to částkou 5 000 Kč. Od počátku roku 2022 však byl tento limit prolomen a odměna zmocněnce se tak napříště počítala zcela bez omezení dle částky uplatněné jako nárok na odškodnění. Nyní dochází k další revizi odměňování zmocněnců. Komplikace ale do celé věci vnáší aktuální rozhodování soudů ohledně účelnosti či neúčelnosti účtovaných úkonů. Rozhodování soudů je de facto založeno na premise, že role zmocněnce v adhezním řízení je rolí méně významnou. Takový postup má oporu také v rozhodovací praxi Ústavního soudu, kdy například dle nálezu č. IV ÚS 2137/23 ze dne 12. 12. 2023 platí, že adekvátní řešení menší intenzity a významu činnosti advokáta – zmocněnce spočívá zásadně v redukci počtu úkonů právní služby (posuzování jejich účelnosti), příp. povahy takového úkonu (úkon či tzv. půlúkon). Posouzení, zda úkon byl pro přiznání náhrady škody a nemajetkové újmy poškozenému účelný, záleží nyní do jisté míry na kreativitě soudů.

Odměna advokáta se tak stává nepředvídatelnou a ekonomické fungování v takovém terénu je pro advokáty zásadním způsobem zkomplikováno. Z řad advokátů zaznívá, že tedy právní zastupování hrazené státem buď ukončí zcela, nebo je výrazně omezí, čímž se může zhoršit dostupnost právní pomoci pro ty nejzranitelnější oběti.

S ohledem na zcela nepochopitelná pravidla dle nadepsaných soudních rozhodnutí mohou být advokáti také nuceni poskytovat jen ty služby, o kterých si budou jisti, že budou v budoucnu státem uhrazeny. Jde ale o omezený okruh úkonů. Advokát, který by se na trestním řízení účastnil jen v této omezené míře, nemůže svému klientovi v žádném případě garantovat stejnou kvalitu služeb jako advokát, který je přítomen po celé trestní řízení u všech nebo u většiny výslechů, může klást dotazy a může průběžně formovat svou strategii v řízení dle nejaktuálnějších informací. To samé pak platí ve fázi po uplatnění nároku na náhradu škody a nemajetkové újmy v řízení před soudem, kde může probíhat více hlavních líčení a nikdy nelze zcela odhadnout, jaké informace vyjdou najevo a zda v jejich kontextu nebude potřeba položit nějaký dotaz za účelem prokázání nároku poškozeného na náhradu škody či nemajetkové újmy.

S ohledem na uvedené má autorka tohoto textu za to, že **zpětné hodnocení účelnosti či neúčelnosti jednotlivých úkonů je nešťastným řešením, které může oslabit pozici obětí domácího a/nebo sexualizovaného násilí v trestním řízení.**

V okamžiku, kdy domácí násilí dosahuje intenzity trestného činu, jsou již jeho následky devastující pro oběť, její okolí a v neposlední řadě také pro státní rozpočet. Odhaduje se, že ročně je jen na léčbu dopadů sexualizovaného násilí vynaloženo 2,3 miliard z veřejného zdravotního pojištění.⁷⁾

Při zastupování obětí domácího násilí v opatrovnických řízeních a v trestním řízení lze vysledovat bariéry, které ohroženým osobám brání násilný vztah opustit. Nejvýrazněji se přitom projevuje prostá nemožnost rychle z násilné domácnosti odejít. Tomu brání mimo jiné nedostupnost pomoci, poradenství a nedostatek možností provizorního bydlení.

Dalším problémem pak je neurčitost pojmu „domácí násilí“. Domácí násilí je sice v zákonech explicitně zmiňováno, jednotná definice ale zatím chybí. Tento pojem najdeme v občanském zákoníku (§ 751–§ 753, § 762, § 1482, § 3021), v občanském soudním řádu (§ 46c, § 100), v zákoně č. 120/2001 Sb., exekuční řád, v platném znění [§ 37 odst. 3

písm. b)], v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, v platném znění (§ 46a, § 87f), v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (§ 2, § 8, § 12, § 14, § 400–§ 413, § 492–§ 496), v zákoně o sociálních službách (§ 37 odst. 3, ZSPOD § 16, § 57) a v zákoně č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, v platném znění [§ 5 odst. 1 písm. c)]. To však vše bez toho, aby byl pojem domácí násilí legislativně definován a jednoznačně interpretován, což vede k tříštění chápání a výkladu domácího násilí ze strany policie, OSPOD, soudů, lékařských i nelékařských pomáhajících profesí, učitelů a dalších. Důsledkem je pak nejednotný zmatečný přístup k obětem domácího násilí a neschopnost poskytnout včasnou a adekvátní pomoc. Chybí předvídatelnější řešení konkrétních kritických situací.

V opatrovnických řízeních tak klienti naráží na to, že totožné jednání je různými soudy i OSPOD hodnoceno zcela protichůdně. To může klienty demotivovat při snahách o řešení situace v časných stádiích toxických vztahů. Nejednotným přístupem autorit jsou klienti utvrzováni v tom, že tedy zřejmě problém není tak jednoznačný nebo tak velký. Aní prokázané násilné jednání často není opatrovnickými soudy zohledňováno při rozhodování o péči o nezletilé.

Popsané problémy by dle autorky tohoto textu **pomohla odstranit jednotná definice domácího násilí**, kdy ta by mohla být do právního řádu zavedena zákonem o domácím násilí.⁸⁾ Lepší porozumění patologickému jevu, kterým domácí násilí bezpochyby je, by pak mohlo vést k poskytnutí včasější a lépe zacílené pomoci tak, aby v co největším počtu případů na trestní řízení se všemi jeho důsledky ani nedošlo.

Závěrem lze tedy shrnout, že násilí v rodinách musí být v co největším počtu případů řešeno ještě předtím, než se vůbec dostane na stůl orgánům činným v trestním řízení. Patologické chování těch nejbližších je natolik devastující, že se ohrožené osoby neobejdou bez pomoci. Pokud již na trestní řízení dojde, kvalifikované právní zastoupení poškozeného by mělo být normou. Pro ty, kteří si je nemohou dovolit, musí existovat bezplatná účelná a plnohodnotná pomoc. Nezbyvá než vyjádřit přání, aby právní úprava i rozhodovací praxe soudů tyto naléhavé potřeby reflektovala.

Poznámky:

- ¹⁾ Tento článek označuje osoby, které prošly domácím a/nebo sexualizovaným násilím pojmy trestních předpisů, a to „obětí“ nebo „poškozený/á“, byť s těmito označeními se ne všichni přeživší ztotožňují. Účelem je zachování přehlednosti textu.
- ²⁾ Toto uvedla soudkyně zpravodajka Mária Petrovková, viz např.: <https://www.novinky.cz/clanek/krimi-drevorubec-roky-znasilnoval-nevlastni-dceru-u-soudu-si-presto-vyskuhral-podminku-40456978>.
- ³⁾ Viz např. <https://news.refresher.cz/153025-Soud-objasnil-proc-dal-otcimovi-podminku-Prvni-styk-pry-i-niciovala-poskozena>.
- ⁴⁾ Viz např. <https://www.novinky.cz/clanek/krimi-drevorubec-roky-znasilnoval-nevlastni-dceru-u-soudu-si-presto-vyskuhral-podminku-40456978>.
- ⁵⁾ Viz <https://news.refresher.cz/152502-Verejnost-pobourila-podminka-pro-muze-ktery-roky-znasilnoval-ne-vlastni-dceru-Divka-i-jeji-matka-promluvily>.
- ⁶⁾ Viz [https://www.profem.cz/cs/vydali-j sme/vyzkumy/a/odskodnovani-obeti-nasili-na-zenach nebo https://profem.cz/shared/clanky/1053/PROFEM_vico_publicace%20\(A5\)%20WEB%20-%20Copy%201.pdf](https://www.profem.cz/cs/vydali-j sme/vyzkumy/a/odskodnovani-obeti-nasili-na-zenach nebo https://profem.cz/shared/clanky/1053/PROFEM_vico_publicace%20(A5)%20WEB%20-%20Copy%201.pdf).
- ⁷⁾ Viz např. <https://www.profem.cz/cs/vydali-j sme/vyzkumy/a/sexualizovane-nasili---vyskyt-dopady-a-naklady-na-zdravotni-peci>.
- ⁸⁾ Viz např. <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/tiskova-zprava-vladni-navr-h-zakona-o-domacim-nasili-zlepsit-ochranu-obeti-205280/>.